

KAUNO APYGARDOS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. sausio 25 d.
Kaunas

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėja Laima Kriaučiūnaitė apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo **pareiškėjos A. D. atskirąjį skundą** dėl Alytaus apylinkės teismo 2022 m. spalio 24 d. nutarties civilinėje byloje pagal pareiškėjos A. D. pareiškimą suinteresuotiems asmenims Kauno rajono savivaldybės administracijai, Prienų rajono savivaldybės administracijai, Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos, Valstybinei mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, valstybės įmonei Turto bankas dėl nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo.

Teismas

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Pareiškėja A. D. (toliau – ir pareiškėja, apeliante) 2022 m. kovo 22 d. pareiškimu (CBP-1124) prašė nustatyti nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį faktą, jog pareiškėja pagal įgyjamąją senatį įgijo nuosavybės teisę į patalpas, kadastrinių matavimų byloje pažymėtas indeksais 2-1, 2-2, 2-3 (toliau – ir ginčo patalpos), esančias pastate, (*neskelbtina*).
2. Pareiškėja nurodė, kad 1992 m. kovo 19 d. pirkimo-pardavimo sutarties pagrindu P. S. nuosavybės teise įgijo 1/2 pastatų, kurių unikalūs (*neskelbtina*), esančius 0,05 ha žemės sklype. Likvidavus Kašonių kolūkį, palikėja apsigyveno ir ginčo patalpose. P. S. (toliau – ir palikėja) 2020 m. gruodžio 26 d. mirė. Pareiškėjai A. D. 2021 m. vasario 12 d. išduotas paveldėjimo teisės liudijimas. Pareiškėja ir palikėja nėra ginčo patalpų savininkės. Ginčo patalpos nėra valstybės ar savivaldybės nuosavybė, nėra įregistruotos viešame registre kito asmens (ne valdytojo) vardu. Pareiškėja sąžiningai įgijo daiktą, jį sąžiningai valdė visą valdymo laiką. Palikėja P. S. Kašonių kolūkio ūkinių knygų duomenimis gyveno kolūkio suteiktose patalpose nuo 1973 m., tačiau nėra nurodyta, ar konkrečiose patalpose, ar visame name. Palikėja P. S. šiame name gyveno nepertraukiamai iki savo mirties, jai mirus jos teises paveldėjo pareiškėja. Visą valdymo laiką ginčo patalpos buvo valdomos teisėtai, atvirai, nepertraukiamai, kaip savos, nemažiau kaip dešimt metų.
3. Suinteresuotas asmuo Valstybinė mokesčių inspekcija 2022 m. balandžio 4 d. atsiliepimu į pareiškimą (DOK-11400) prašė jį nagrinėti teismo nuožiūra.

4. Suinteresuotas asmuo Prienų rajono savivaldybės administracija 2022 m. balandžio 4 d. atsiliepimu į pareiškimą (DOK-11453) su pareiškimu sutiko. Prienų rajono savivaldybės administracijos balanse nėra apskaitytas pareiškėjos nurodytas ginčo statinys.
5. Suinteresuotas asmuo Kauno rajono savivaldybės administracija 2022 m. balandžio 12 d. atsiliepime į pareiškimą (DOK-12508) nurodė, kad nėra suinteresuota bylos baigtimi.
6. Suinteresuotas asmuo VĮ Turto bankas 2022 m. balandžio 22 d. atsiliepimu į pareiškimą (DOK-14194) prašė jo netenkinti, nes byloje nėra duomenų, kad visas ginčo pastatas ir ūkinis pastatas buvo suteikti ir teisės aktų nustatyta tvarka perduoti P. S. ar pareiškėjai.
7. Suinteresuotas asmuo Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos 2022 m. gegužės 4 d. atsiliepimu į pareiškimą (DOK-15572) prašė jį nagrinėti teismo nuožiūra.

I. Pirmosios instancijos teismo nutarties esmė

8. Alytaus apylinkės teismas 2022 m. spalio 24 d. nutartimi civilinę bylą nutraukė. Priteisė iš pareiškėjos valstybei 8,96 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu.
9. Teismas sprendė, kad bylos duomenimis neįrodyta, kad P. S. gyveno ne savo nuosavybės teise įsigytoje namo dalyje, o kitoje minėtu adresu esančio namo dalyje. Rašytiniai bylos duomenys niekaip nepatvirtina faktinio pagrindo jai apsigyventi kitose 1/2 gyvenamojo namo patalpose, pažymėtose indeksais 2-1, 2-2 ir 2-3. Byloje nėra jokių objektyvių duomenų, rašytinių įrodymų, kad P. S. apie 1994 metus buvo leista išsipirkti iš žemės ūkio bendrovės likusią 1/2 dalį gyvenamojo namo patalpų, kadastrinių matavimų byloje pažymėtų indeksais 2-1, 2-2, 2-3, esančių minėtame pastate. Tokių aplinkybių vienareikšmiškai nepatvirtino ir pareiškėjos iniciatyva į teismo posėdį pakviestos liudytojos.
10. Teismas įvertino Čiapajevo kolūkis gyvenamojo namo, esančio (*neskelbtina*), techninio paso duomenis ir nustatė, kad jame yra du įkainojimo pažymėjimai: 1) 1992 m. balandžio 28 d. įkainojimas pažymėjimas, išduotas M. S., jame nurodyti perkamos namo dalies priklausiniai: 2J^{1p} ūkio pastato ½ perkama dalis, 3J^{1m} malkinės – 1 perkama dalis ir šulinio ½ perkama dalis), 2) 1992 m. sausio 30 d. P. S. išduotas įkainojimo pažymėjimas, jame nurodyta 2J^{1p} ūkio pastato ½ perkama dalis, 4J^{1m} malkinės – 1 perkama dalis ir šulinio ½ perkama dalis. Ūkio pastato pažymėjimas tapačiais indeksais teismui sudarė pagrindą išvadai, kad kita dalis to paties gyvenamojo namo ir jo priklausinių buvo skirta kitai kolūkio narei S. M., ką patvirtino ir byloje esantis 1992 m. balandžio 28 d. namo dalių paskaičiavimas, atliktas pagal 1987 m. rugsėjo 10 d. duomenis dėl gyvenamojo namo 60,14 kv. m bendrojo naudingojo ploto, ir atitinkamai namo dalių, pažymėtų indeksais 1-1, 1-2, 1-3, iš viso 30,35 kv. m, ir 2-1, 2-2, 2-3, iš viso 28,79 kv. m, kas sudaro po 1/2 dalį namo dalių. Teismas padarė išvadą, kad šie duomenys niekaip neįrodo ir nepagrindžia 1994 metais (tiksliai data nenustatyta) neva tai įvykusio susirinkimo sprendimo dėl likusios 1/2 dalies nekilnojamojo turto dalies paskyrimo P. S.
11. Pagal pastato – gyvenamojo namo unikalų numerį ½ dalis 1A1m namo ir ūkio pastato 2I1p dokumentai registracijai nekilnojamojo turto registre nepateikti. Byloje nepateikta ir jokių rašytinių įrodymų, kad pareiškėja dėl daiktinių teisių registracijos būtų kreipusis į VĮ Registrų centras, ir kad toks jos prašymas būtų išnagrinėtas. Nesant pateiktų jokių rašytinių įrodymų, bent iš dalies patvirtinančių pareiškėjos nurodytas aplinkybes, remtis vien tik liudytojų parodymais teismui nebuvo pagrindo. Apklaustos liudytojos vienareikšmiškai nepatvirtino prašymo tenkinimui būtinų aplinkybių, todėl ir šiuo aspektu teismas prašymą laikė neįrodytu.
12. Teismas svarbia laikė aplinkybę, kad 2020 m. gruodžio 26 d. mirus P. S., nesant nustatytų pagrindų nuosavybei atsirasti, pareiškėja A. D., prašo nustatyti nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį faktą, kad ji įgijo nuosavybės teisę į ginčo patalpas. Teismas sprendė, kad privatizuotos pastato dalies savininkė neturėjo teisinio pagrindo perduoti pareiškėjai visų minėtame pastate esančių patalpų, o kad minėtą pastatą (teisėtą ½ dalį) po palikėjos mirties ji, kaip įpėdinė, valdo kaip savo, jį naudoja, rūpinasi šio turto būkle, niekaip neįrodo viso minėto

nekilnojamojo turto valdymo atvirumo. Pateikti mokėjimo kvitai P. S. vardu už komunalinių atliekų surinkimą ir pan., taip pat kategoriškai nepagrindžia aplinkybių dėl kitos dalies, nepriklausiusios palikėjai, turto išlaikymo ar jo priežiūros ir nepatvirtina fakto, kad pradėjusi turtą valdyti ji buvo pagrįstai įsitikinusi, kad niekas neturi daugiau už ją teisių į užvaldomą daiktą ir sąžininga valdytoja išliko visą įgyjamosios senaties laiką (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir CK) 4.70 straipsnio 1 dalis). Jokiais įrodymais neparemti pareiškėjos pareiškime nurodyti faktai, kad likus 1/2 daliai gyvenamojo namo buvo suteikta ir teisės aktų nustatyta tvarka perduota P. S. ar pareiškėjai, ir kad daugiau kaip dešimt metų (taikant CK 4.71 straipsnio 2 dalį) pareiškėja nepertraukiamai naudojosi daiktu, jį turi ir valdo kaip savo turtą, juo rūpinasi, prižiūri, naudoja ir saugoja. Aplinkybės, kad P. S. kaip šeimos narys gyveno Čiapajevo kolūkio name 1973, 1976, 1977 ir vėlesniais metais, laikė gyvulius ar buvo kolūkio narė, seniūnijos pažyma apie pastatus vienareikšmiškai nepatvirtina pareiškėjos pareiškime nurodytų aplinkybių dėl nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo.

13. Teismas sprendė, kad pareiškimas, inicijuotas nuosavybės įgijimo ir teisinės registracijos atlikimo tikslu pareiškėjai teisinių pasekmių sukelti negali, todėl civilinę bylą nutraukė (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 293 straipsnio 9 punktas).

III. Atskirojo skundo teisiniai argumentai

14. Apeliantė 2022 m. spalio 31 d. atskiruojų skundu (DOK-41281) prašo panaikinti Alytaus apylinkės teismo 2022 m. spalio 24 d. nutartį ir bylą grąžinti pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Atskirasis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 14.1. Teismas nutraukdamas bylą CPK 293 straipsnio 9 punkto pagrindu ir aiškiai neįvardindamas kitoje CPK normoje įtvirtintų civilinės bylos nutraukimo pagrindų, sukūrė situaciją, kuomet nėra aišku, dėl kurios teisės normos taikymo, kaip pagrindo nutraukti civilinę bylą, apeliantė turėtų nesutikti ir pateikti nesutikimo argumentus. Iš skundžiamos nutarties turinio galima numanyti apie CPK 293 straipsnio 1 punkte esančio teisės normos taikymą – civilinė byla nutraukta, nes pareiškimas apeliantei negali sukelti teisinių pasekmių, kas yra sietina su juridinę reikšmę turinčių faktų nustatymo bylomis.
 - 14.2. Teismas netinkamai nustatė pareiškimo dalyką, todėl netinkamai taikė CPK teisės normas. Apeliantė savo teisių gynybai pasirinko nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo institutą, prašydama nustatyti nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį faktą, jog apeliantė įgijo nuosavybės teisę į ginčo patalpas. Tai yra atskiras nuosavybės teisės įgijimo pagrindas, bet ne siekė nustatyti juridinę reikšmę turinti faktą, kad nuosavybės teise valdo patalpas, nes tam reikalinga įrodyti skirtingas aplinkybes. Teismas nutraukdamas bylą išėjo už bylos nagrinėjimo ribų ir nutraukė bylą, nurodęs, kad pareiškėjos reikalavimas nesukelia jai teisiniu padarinių.
 - 14.3. Teismui įvertinus visus turimus įrodymus ir nusprendus pareiškimą atmesti, teismas turi priimti galutinį sprendimą, kas kontrastuoja su nutarties, kaip teismo procesinio dokumento, paskirtimi, kada byla nėra išsprendžiama iš esmės. Teismas atliko faktų suvestinę, tačiau nesusiejo įrodymų su pareiškimo dalyku, kas galimai nulėmė netinkamą CPK normų taikymą.
 - 14.4. Teismas nepagrįstai nurodė, kad rašytiniai bylos duomenys niekaip nepatvirtina faktinio pagrindo palikėjai apsigyventi kitose 1/2 gyvenamojo namo patalpose; nepateikta ir jokių rašytinių įrodymų, kad pareiškėja dėl daiktinių teisių registracijos būtų kreipusis į VĮ Registrų centrą; nesant pateiktų jokių rašytinių įrodymų, bent iš dalies patvirtinančių pareiškėjos nurodytas aplinkybes, imti už pagrindą domėn vien tik liudytojų parodymus, teismas pagrindo neturi. Įstatymas nereikalauja privalomai registruoti valdymo fakto, todėl remtis

vien ta aplinkybe, kad tokių dokumentų nėra, nesudaro įtikinamo pagrindo atmesti liudytojų parodymus. Atviro daikto valdymo sąlyga pagal CK 4.68 straipsnį nuosavybės teisei įgyjamą senatimi pripažinti gali būti nustatyta nepriklausomai nuo to, ar daikto valdymo faktas buvo įregistruotas viešame registre. Tokiose bylose teisėtas daikto užvaldymas gali būti įrodinėjamas ne vien rašytiniais įrodymais, bet netiesioginiais įrodymais, liudytojų parodymais. Teismo posėdžio metu liudytojos A. P. ir O. Š. paliudijo P. S. įsikėlimo gyventi į ginčo patalpas aplinkybes. P. S. beraštytė galėjo įtakoti jos nenorą kreiptis į valstybines institucijas.

- 14.5. Nepagrįstai teismas nurodė, kad byloje nėra objektyvių duomenų, rašytinių įrodymų, kad žemės ūkio bendrovė apie 1994 metus ginčo patalpas palikėjai leido išsipirkti, tokių aplinkybių vienareikšmiškai nepatvirtino ir apeliančės iniciatyva į teismo posėdį pakviestos liudytojos. Lietuvos Respublikos žemės ūkio bendrovių įstatymas (toliau – ir ŽŪBĮ) numatė, kad likviduojant žemės ūkio bendrovę, narių susirinkimo patvirtinta bendrovės nuosavybės paskirstymo tvarka padalija likusį bendrovės turtą nariams ir pajininkams ir perduoda bendrovės statinius (ŽŪBĮ 30 straipsnio 6 dalies 11 punktą). Teismui buvo paaiškinta, kad nėra išlikęs Kašonių ŽŪB likvidacinės komisijos susirinkimo protokolas, nei šio protokolo nuorašas, tačiau tokio sandorio sudarymą patvirtina tiek liudytojai, kurie dalyvavo likvidacinės komisijos ir narių susirinkime, tiek kitų žemės ūkio bendrovės narių elgesys, kada niekas nuo 1994 metų, kai buvo sustabdyta bendrovės veikla ir padalintas turtas Kašonių ŽŪB nariams, nesiekė įgyti nuosavybės teisės į patalpas, nereiškė prieštaravimų dėl P. S. valdymo teisės įgyvendinimo. Be to, Nekilnojamo turto registro išrašo duomenys patvirtina, kad registre nėra registruotos jokios daiktinės teisės į šias patalpas.
- 14.6. CK 4.71 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad tuo atveju, kai per įgyjamosios senaties laiką daikto valdymas vienam iš kito perėjo keliems asmenims ir kiekvieno iš jų valdymas atitiko šio kodekso 4.68 straipsnyje nustatytus reikalavimus, tai tų asmenų valdymo laikas skaičiuojamas kartu. Tai reiškia, kad pagrindu įgyti nuosavybės teisę pagal įgyjamąją senatį gali būti laikomas net ir kelių valdytojų bendras daikto valdymo laikas. Pati apeliančė nebuvo Kašonių ŽŪB narė, tačiau priėmė palikimą po P. S. mirties, ir toliau valdo visą jos turtą, taip užtikrindama nepertraukiamą daikto valdymą daugiau nei dešimt metų.
- 14.7. Jeigu apeliančė turėtų tiesioginių įrodymų, tai jai nereikėtų kreiptis į teismą, todėl įrodinėjimas vyksta netiesioginiais įrodymais. Bylose, kuriose įrodinėjama netiesioginiais įrodymais, prielaidų darymas yra neišvengiamas. Apeliančė neturi rašytinių įrodymų apie Kašonių ŽŪB turto perdavimą palikėjai už pajus, o pateikus užklausą Kauno regiono valstybiniam archyvui ir Prienų rajono savivaldybės archyvui nebuvo gauta tą faktą patvirtinančių rašytinių įrodymų, todėl apeliančė siekia įrodyti aplinkybes jai prieinamomis įrodinėjimo priemonėmis: apklausiant liudytojus, dalyvavusius Kašonių ŽŪB susirinkime, skirstant turtą už pajus ir pildant susirinkimo protokolą. Priešingai, nei nurodo teismas, abi liudytojos paliudijo, kad dalis namo, kuriame jau ilgą laiką gyveno P. S., buvo tikslingai perleistas jai.
- 14.8. Teismas supainiojo aplinkybes nurodydamas, kad 1992 m. balandžio 28 d. įkainojimo pažymėjimas, išduotas S. M., sudaro pagrindą išvadai, kad kita dalis to paties gyvenamojo namo ir jo priklausinių buvo skirta kitai kolūkio narei S. M., ir niekaip neįrodo ir nepagrindžia 1994 metais (tiksliai data nenustatyta) neva tai įvykusio susirinkimo sprendimo dėl likusios 1/2 dalies nekilnojamojo turto dalies paskyrimo P. S. 2022 m. spalio 3 d. teismo posėdžio metu liudytoja A. P. paliudijo, kad Kašonių ŽŪB sprendė P. S. atiduoti namo dalį, kurioje anksčiau gyveno S. M., kuri išėjo gyventi kitur, labai seniai. Liudytoja O. Š. paliudijo, kad prasidėjus privatizacijai P. S. už investicinius čekius įsigijo dalį namo. Kolūkiui sugriuvus susikūrė ŽŪB. P. S. įnešė savo pajus į bendrovę, tačiau ji veikė tik apie du metus ir 1994 m. lapkričio mėn. bendrovei iširus visi dalinosi bendrovės turtą. S. M., dabar jau numirus, gyveno iki įsikeliant P. S. S. M. investicinius čekius pragėrė ir pasibaigė privatizacija.

- 14.9. S. M. buvo Čiapajevo kolūkio narė, todėl gyvenamojo namo techniniame pase atsirado duomenys apie ginčo patalpų įkainojimą S. M., kurias ji galėjo įsigyti nuosavybės teise už gautus investicinius čekius. Tačiau, kaip paliudijo liudytoja, S. M. išleido gautus investicinius čekius kitoms savo reikmėms, ir pati iki 1992 metų išsikėlė iš ginčo patalpų. Kašonių ŽŪB įsteigta 1992 metais, o likvidacinės komisijos ir jos narių susirinkimas įvyko jau 1994 metais, neegzistuojant Čiapajevo kolūkiui, ir jame buvo sprendžiami klausimai dėl Kašonių ŽŪB turto perleidimo jos nariams už jų turimus pajus.
- 14.10. Nepagrįsti teismo argumentai, kad jokiais įrodymais neparemti pareiškėjos pareiškime nurodyti faktai, kad likus 1/2 daliai gyvenamojo namo buvo suteikta ir teisės aktų nustatyta tvarka perduota P. S. ar pareiškėjai, ir kad daugiau kaip dešimt metų (taikant CK 4.71 straipsnio 2 dalį) pareiškėja nepertraukiamai naudojosi daiktu, jį turi ir valdo kaip savo turtą, juo rūpinasi, prižiūri, naudoja ir saugoja. Priešingai nei nurodė teismas, turto valdymo sąžiningumą, atvirumą ir nepertraukiamumą įrodo ne vien rašytiniai įrodymai, bet ir liudytojų parodymai. Teismas nenurodė, kurioje teisės normoje imperatyviai nustatyta, kaip ir kokia forma turi būti įformintas daikto perdavimas kitam asmeniui valdyti ir kokios formos nesilaikymas daro tokį valdymo perdavimą neteisėtu.
- 14.11. CK 1.64 straipsnis numato, kad sandorį sudarančio asmens laisva valia gali būti išreikšta žodžiu, raštu, veiksniu ar kitokia valios išreiškimo forma. Apie turto perleidimą, kaip dvišalį sandorį, galima spręsti iš susijusių aplinkybių visumos. Iš Čiapajevo kolūkio 1992 metais P. S. įsigijo patalpas 1-1, 1-2 ir 1-3, o likusios namo dalies S. M. neįsigijus už valstybės skirtus investicinius čekius, Kašonių ŽŪB (anksčiau Čiapajevo kolūkis) narių susirinkime priimtas sprendimas suteikti P. S. ginčo patalpas 2-1, 2-2 ir 2-3, nes ji jau gyveno kitoje namo dalyje. Tuo tarpu P. S. priėmė šias patalpas pradėdama jas naudoti asmeniniams poreikiams, jose atlikdama remonto darbus. Kaip minėta, liudytojos A. P. ir O. Š. paliudijo P. S. įgijimo ir įsikėlimo gyventi į ginčo patalpas aplinkybes.
15. Atsiliepimų į atskirąjį skundą nepateikta.

IV. Apeliacinės instancijos teismo nustatytos bylos aplinkybės, teisiniai argumentai ir išvados

16. Bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas sudaro apeliacinio (atskirojo) skundo faktinis ir teisinis pagrindas bei absoliučių teismo procesinio sprendimo negaliojimo pagrindų nebuvimo patikrinimas (CPK 320 straipsnio 1 dalis). Nagrinėjant atskirus skundus taikomos taisyklės, reglamentuojančios civilinį procesą apeliacinės instancijos teisme, išskyrus šio apeliacinio objekto nulemtus nagrinėjimo tvarkos ypatumus (CPK 338 straipsnis). Absoliučių teismo procesinio sprendimo negaliojimo pagrindų nenustatyta (CPK 320, 338 straipsniai).
17. Bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka dalykas – pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria CPK 293 straipsnio 1 punkto pagrindu nutraukta civilinė byla dėl nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo, teismui nustačius, kad pareiškimas, inicijuotas nuosavybės įgijimo ir teisinės registracijos atlikimo tikslu, pareiškėjai negali sukelti teisinių pasekmių, teisėtumo ir pagrįstumo patikrinimas.
18. Teismas sprendė, kad pareiškimas, inicijuotas nuosavybės įgijimo ir teisinės registracijos atlikimo tikslu pareiškėjai teisinių pasekmių sukelti negali, todėl CPK 293 straipsnio 9 punkto pagrindu civilinę bylą nutraukė.
19. Apeliantė nurodo, kad teismas, nutraukdamas bylą CPK 293 straipsnio 9 punkto pagrindu aiškiai neįvardino kitoje CPK normoje įtvirtintų civilinės bylos nutraukimo pagrindų, tačiau, apeliantės vertinimu, iš nutarties turinio galima numanyti apie CPK 293 straipsnio 1 punkte esančio teisės normos taikymą – civilinė byla nutraukta, nes pareiškimas apeliantei negali sukelti teisinių pasekmių, kas yra sietina su juridinę reikšmę turinčių faktų nustatymo bylomis.

Iš to seka, kad teismas netinkamai nustatė pareiškimo dalyką, todėl netinkamai taikė CPK teisės normas, nes apeliantė ginti savo teises pasirinko nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo institutą prašydama nustatyti nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį faktą, jog apeliantė įgijo nuosavybės teisę į ginčo patalpas. Tai yra atskiras nuosavybės teisės įgijimo pagrindas, bet ne siekė nustatyti juridinę reikšmę turinti faktą, kad nuosavybės teise valdo patalpas, nes tam reikalinga įrodyti skirtingas aplinkybes. Teismas nutraukdamas bylą išėjo už jos nagrinėjimo ribų.

20. Apeliantė taip pat nurodo, kad teismui įvertinus visus turimus įrodymus ir nusprendus pareiškimą atmesti, teismas turi priimti galutinį sprendimą, kas kontrastuoja su nutarties, kaip teismo procesinio dokumento, paskirtimi, kada byla nėra išsprendžiama iš esmės. Teismas atliko faktų suvestinę, tačiau nesusiejo įrodymų su pareiškimo dalyku, kas galimai nulėmė netinkamą CPK normų taikymą. Apeliacinės instancijos teismas laiko pagrįstais nurodomus apeliantės argumentus.
21. Jei kyla abejonių dėl pareiškimo teisinio ar faktinio pagrindo prieštaravimo, jie šalinami taikant trūkumų šalinimo institutą (CPK 115 straipsnis 1 dalis). Be to, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje išaiškinta, kad teisinė ginčo santykio kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas ginčo santykiui yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva ir tik tinkamas ginčo santykio teisinis kvalifikavimas ir jį reguliuojančių teisės normų taikymas sudaro pagrindą priimti pagrįstą ir teisėtą sprendimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2013 m. balandžio 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-255/2013, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. spalio 15 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-438/2014).
22. Pirmosios instancijos teismas pareiškėjos pareiškimui netaikė trūkumų šalinimo instituto.
23. Bylos esmė suprantama kaip svarbiausios faktinės ir teisinės bylos aplinkybės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-326-1075/2018, 31 punktą). Bylos nagrinėjimo teisme ribas apibrėžia faktinis ieškinio (pareiškimo) pagrindas ir dalykas, būtent pagal šiuos elementus nustatoma, kas sudaro konkrečios bylos esmę, t.y. kokios teisės normos yra taikytinos ginčo santykiui, ir kokios faktinės aplinkybės yra teisiškai reikšmingos sprendžiant tarp šalių kilusį ginčą.
24. Įgyjamoji senatis yra savarankiškas nuosavybės teisės įgijimo būdas (CK 4.47 straipsnio 11 punktą), taikomas, kai pareiškėjas nėra ir nebuvo įgijęs nuosavybės teisės į daiktą iki terminų, nustatytų CK 4.68 straipsnio 1 dalyje, suėjimo, ir prašo teismo konstatuoti, kad yra visos CK 4.68 – 4.71 straipsniuose nustatytos įgyjamosios senaties taikymo sąlygos. Teismui šias sąlygas konstatavus, valdymo teisė transformuojasi į nuosavybės teisę, t. y. pareiškėjas įgyja nuosavybės teisę į daiktą nuo teismo sprendime nurodytos įgyjamosios senaties termino suėjimo dienos ir gali ją įregistruoti Nekilnojamojo turto registre. Taigi šiuo atveju teismo nagrinėjimo dalykas yra CK 4.68 – 4.71 straipsniuose nustatytų aplinkybių, patvirtinančių valdymo teisėtumą, sąžiningumą, atvirumą ir nepertraukiamumą, konstatavimas ir nuosavybės teisės įgijimo fakto pripažinimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 29 d. nutartis, priimta civilinėje byloje 3K-3-514/2008, ir kt.). Tai reiškia, jog CK 4.68 – 4.71 straipsniuose nustatytų aplinkybių konstatavimas yra teismo nagrinėjimo dalykas.
25. Pagal CPK 290 straipsnio 1 dalį teismas priima nutartis atskirais klausimais, kuriais byla nėra išsprendžiama iš esmės, o CPK ir kitų įstatymų numatytais atvejais teismas nutartimis gali išspręsti ir kitus klausimus. Teismo sprendimas byloje priimamas tais atvejais, kai teismas išsprendžia bylą iš esmės (CPK 259 straipsnio 1 dalis).
26. CPK XXXIX skyriuje „Bylos dėl daiktinių teisių“ nustatyta tvarka nagrinėjamos bylos dėl valdymo fakto patvirtinimo, nuosavybės teisės pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo, daikto pripažinimo bešeimininkiu (CPK 524 straipsnis). Minėto skyriaus III skirsnio normos (CPK

530-533 straipsniai) reglamentuoja bylų dėl nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamą senatį fakto nustatymo nagrinėjimo tvarką.

27. CPK 533 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad šiame skirsnyje nustatyta tvarka išnagrinėtose bylose priimamas teismo sprendimas, kuriuo nustatomas nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamą senatį faktas, arba pareiškėjo pareiškimas atmetamas.
28. Pareiškėjai neįrodžius aplinkybių, kuriomis grindžiami pareiškimo reikalavimai, t. y. neįrodžius CK 4.68 – 4.71 straipsniuose nustatytų sąlygų įgyjamosios senaties faktui nustatyti, būtų pagrindas tokio pareiškimo netenkinti, priimant teismo sprendimą, bet ne CPK 293 straipsnio 1 punkto pagrindu nutraukti bylą, nurodant, kad nuosavybės įgijimo ir teisinės registracijos atlikimo tikslu inicijuotas pareiškimas negali sukelti pareiškėjai teisinių pasekmių (Panevėžio apygardos teismo 2017 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-327-280/2017).
29. Sutiktina su apeliančios argumentais, kad nusprendus pareiškimą atmesti, teismas turi priimti galutinį sprendimą, bet ne nutartį, kada byla nėra išsprendžiama iš esmės.
30. Iš skundžiamos nutarties turinio matyti, kad teismas nustatinėjo faktines aplinkybes, vertino apeliančios pateiktus rašytinius įrodymus, liudytojų parodymus, spręsdamas dėl pareiškime pareikšto reikalavimo pagrįstumo. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pirmosios instancijos teismas nepagrįstai taikė CPK 293 straipsnio 1 punktą ir civilinę bylą nutraukė, nurodęs, kad pareiškimas, inicijuotas nuosavybės įgijimo ir teisinės registracijos atlikimo tikslu, pareiškėjai teisinių pasekmių sukelti negali. Pirmosios instancijos teismas turėjo klausimą išnagrinėti iš esmės ir priimti sprendimą, ką imperatyviai numato CPK 533 straipsnio 2 dalis.
31. Atskirajame skunde apeliančios nurodyti argumentai, kuriais grindžiamas pareiškimo reikalavimo pagrįstumas ir atitikimas įgyjamosios senaties taikymo sąlygoms, aktualūs sprendžiant pareiškimo reikalavimo pagrįstumą, o ne vertinant pirmosios instancijos teismo veiksmus priimant netinkamos formos procesinį sprendimą ginčo atveju, todėl apeliacinės instancijos teismas dėl jų nepasisako ir jų nevertina.

Dėl procesinės bylos baigties

32. Esant išdėstytiems argumentams, apeliacinės instancijos teismas sprendžia, kad šiuo konkrečiu atveju pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė procesines teisės normas, reglamentuojančias civilinės bylos nutraukimo pagrindus, neatsižvelgė į procesines teisės normas reglamentuojančias procesinio dokumento formą nagrinėjant civilines bylas dėl nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamą senatį fakto nustatymo. Atsižvelgiant į tai, Alytaus apylinkės teismo 2022 m. spalio 24 d. nutartis panaikinama ir pareiškimas perduodamas pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo (CPK 337 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

Kauno apygardos teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos CPK 336 straipsniu, 337 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 339 straipsniu,

n u t a r i a :

panaikinti Alytaus apylinkės teismo 2022 m. spalio 24 d. nutartį ir pareiškimą perduoti pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

Ši Kauno apygardos teismo nutartis įsiteisėja nuo jos priėmimo dienos.

Teisėja

Laima Kriaučiūnaitė